

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
«Економічний механізм сталого розвитку закладів вищої освіти»
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії
Устіка Микити Євгеновича

за спеціальністю 051 – Економіка
(галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки).

Кафедра смарт-економіки
Київського національного університету технологій та дизайну

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Сталий розвиток вищої освіти є ключовою передумовою для формування інноваційної, конкурентоспроможної та соціально відповідальної економіки. В умовах глобалізації, зростаючих соціально-економічних викликів, демографічних змін та впровадження цифрових технологій, заклади вищої освіти (ЗВО) постають перед необхідністю адаптації до нових умов функціонування, забезпечення фінансової стабільності, підвищення якості освітніх послуг і зміцнення зв'язків із суспільством. У цьому контексті особливої ваги набуває розробка ефективного економічного механізму сталого розвитку ЗВО, який дозволить досягати стратегічних цілей розвитку, збалансовуючи економічні, екологічні та соціальні аспекти їхньої діяльності.

Сучасна ситуація в Україні, зумовлена як внутрішніми трансформаціями, так і зовнішніми викликами (зокрема війною, демографічною кризою та зростаючою еміграцією молоді), створює нові умови для функціонування системи вищої освіти. Зменшення бюджетного фінансування, конкуренція на освітньому ринку, необхідність інтеграції до Європейського простору вищої освіти та орієнтація на принципи сталого розвитку вимагають від ЗВО нових підходів до управління ресурсами та організації освітнього процесу.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень у сфері сталого розвитку та економіки вищої освіти, комплексне теоретико-методичне обґрунтування економічного механізму сталого розвитку ЗВО, адаптованого до умов посткризового відновлення та євроінтеграційного курсу України, потребує подальшого вивчення. Це зумовлює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт.

Дисертаційну роботу виконано в рамках наукової теми кафедри смарт-економіки Київського національного університету технологій та дизайну: «Інтелектуалізація соціально-економічного розвитку в постпандемічному суспільстві (реєстраційний номер 0121U114581), в межах якої автором розроблено науково-методичний підхід щодо формування моделі взаємозв'язку між концепціями сталого розвитку сучасного університету та соціальною відповідальністю університету, згідно з якою університети повинні не лише забезпечувати якісну освіту, але й активно сприяти сталому розвитку суспільства через інновації, наукові дослідження та відповідальне використання ресурсів,

інтегрувати принципи сталого розвитку в свою діяльність, формувати у студентів відповідальне ставлення до екології та соціальних проблем, а також готувати фахівців, які будуть здатні ефективно вирішувати актуальні проблеми глобалізації та стійкості.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертація є одноосібно виконаною кваліфікаційною працею, що присвячена розробленню теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування і впровадження економічного механізму сталого розвитку закладів вищої освіти на основі формування сталої екосистеми університету. Усі наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, належать особисто автору і є його науковим доробком. Із наукових публікацій, які видано у співавторстві, у дисертації використано виключно ті ідеї та наукові положення, що є особистим доробком автора.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації достовірні та відповідають об'єктивній реальності. Отримані результати обґрунтовуються сукупністю методів, що використані дисертантом для розв'язання конкретного наукового завдання – розроблення теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування і впровадження економічного механізму сталого розвитку закладів вищої освіти на основі формування сталої екосистеми університету.

Запропоновані автором теоретико-методологічні засади забезпечення сталості функціонування ЗВО в умовах посткризового розвитку базуються на системному поєднанні діалектичного, абстрактно-логічного, порівняльного, статистичного та економіко-математичного методів.

Теоретичною основою дослідження стали ключові положення економічної науки, загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, присвячені проблематиці сталого розвитку закладів вищої освіти. У ході дослідження застосовано широкий спектр методів, зокрема: діалектичний та абстрактно-логічний – для здійснення теоретико-методологічних узагальнень, визначення сутності сталого розвитку університетів в Україні та за кордоном і формулювання відповідних висновків; метод порівняння – для аналізу процесів сталого розвитку ЗВО, порівняння статистичних даних щодо їх фінансової та соціальної стійкості з показниками попередніх періодів; методи стратегічного аналізу – для виявлення особливостей середовища функціонування ЗВО України та формування передумов їх сталого розвитку; кореляційно-регресійний аналіз – для визначення залежності між рівнем ВВП та розвитком сфери вищої освіти; метод моделювання – для побудови сталої екосистеми ЗВО, а також для удосконалення економічного механізму їх сталого розвитку з урахуванням потреб післявоєнного відновлення.

Інформаційну базу дослідження склали офіційні рейтинги закладів вищої освіти, дані Державної служби статистики України, спеціалізована наукова та професійна література, матеріали науково-практичних конференцій, довідкові звіти, публікації у фахових періодичних виданнях та ресурси Інтернету.

Основні результати дослідження, ступінь їх науково новизни та значущості. Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності

дозволили розв'язати важливе науково-прикладне завдання, що полягає у розробленні теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування і впровадження економічного механізму сталого розвитку закладів вищої освіти на основі формування сталої екосистеми університету.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано інноваційний підхід до формування алгоритму реалізації стратегії сталого розвитку закладів вищої освіти, який вирізняється в частині синергетичного поєднання основних елементів економічного механізму, що дозволило сформувати принципово новий спосіб стратегічного планування, спрогнозувати можливі небезпеки впливу зовнішнього середовища та прийняти ефективні управлінські рішення, які забезпечать підвищення ефективності функціонування закладів вищої освіти та сприятимуть їх сталому розвитку.

удосконалено:

- науково-методичний підхід до формування моделі взаємозв'язку між концепціями сталого розвитку сучасного університету та соціальною відповідальністю університету, відмінність якого від вже існуючих полягає у використанні підходу, згідно з яким університети повинні не лише забезпечувати якісну освіту, але й активно сприяти сталому розвитку суспільства через інновації, наукові дослідження та відповідальне використання ресурсів, інтегрувати принципи сталого розвитку в свою діяльність, формувати у студентів відповідальне ставлення до екології та соціальних проблем, а також готувати фахівців, які будуть здатні ефективно вирішувати актуальні проблеми глобалізації та стійкості;

- науковий підхід до створення сталої екосистеми закладів вищої освіти України, який, на відміну від наявних, представлено у вигляді ментальної карти, яка серед завдань у довгостроковій перспективі передбачає збереження інфраструктури та людського капіталу в університетах України, організаційну підготовку до розширення масштабів університетської діяльності на етапі повоєнного відновлення, з урахуванням екологічних стандартів, розробку базових програм і проєктів з інтеграцією концепції смарт-кампусів та екокампусів, орієнтуючись на сталий розвиток і екологічну відповідальність, оптимізацію роботи державних органів, що регулюють вищу освіту та наукову діяльність, з урахуванням екологічних ініціатив, та відрізняється від існуючих дорожніх карт інтеграцією екологічних ініціатив на всіх рівнях та концентрацією на структурній деталізації формування сталої екосистеми закладів вищої освіти України;

- науково-методичний підхід до моделювання сталої екосистеми закладів вищої освіти України, що поєднує інфраструктурні інновації, освітні та наукові досягнення, ефективне управління ресурсами і соціальну відповідальність та, на відміну від існуючих, усуває прогалину в розумінні динаміки, пов'язаної з нелінійним розвитком університетської екосистеми, що може бути спричинена соціальними та економічними змінами в існуючих умовах функціонування, а також є застосованою в умовах післявоєнного відновлення.

дістали подальшого розвитку:

- вихідні теоретичні положення щодо визначення «смарт-екокампус», яке, на відміну від існуючих, передбачає інтеграцію сучасних цифрових технологій та

принципів сталого розвитку в освітнє середовище університету з метою підвищення ефективності управління, навчання, досліджень і збереження екологічної рівноваги;

- науково-методичний підхід до проведення SWOT-аналізу в частині математичного обґрунтування вибору стратегії за результатами паралельного якісного та кількісного аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища діяльності ЗВО, який, на відміну від попередніх наукових напрацювань, використовує геометричний матричний підхід до вибору стратегії серед існуючих альтернатив;

- науково-методичний підхід щодо рамкового формування сталої екосистеми закладів вищої освіти, яка, з позиції автора, є стратегічною структурою, та, на відміну від існуючих, визначає складові та інструменти, необхідні для формування та функціонування екосистеми, що забезпечує сталий розвиток університетів у довгостроковій перспективі та включає в себе інтеграцію екологічних, соціальних, економічних та технологічних аспектів в управлінні університетами.

Практичне значення роботи

Практичне значення роботи полягає в тому, що основні результати наукового дослідження доведено до рівня прикладних розробок та науково-методичних пропозицій і організаційно-методичних рекомендацій щодо розроблення економічного механізму сталого розвитку закладів вищої освіти та підтверджено довідками про впровадження. Так, зокрема Університетом митної справи та фінансів (м. Дніпро) використовуються результати дисертаційного дослідження при формуванні і реалізації стратегії сталого розвитку та програми її реалізації, що підтверджено довідкою від 20.02.2025 №13.1-33/02/20/1. ВНЗ «Національна академія управління» наукові висновки і пропозиції використовуються в освітньому процесі під час викладання навчальних дисциплін «Системне управління та інформаційні технології прийняття рішень», «Стратегічний менеджмент», «Управління науковими проєктами та комерціалізація наукових досліджень», що підтверджується актом від 04.03.2025.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні результати і висновки дисертації знайшли відображення у 10 наукових працях. Зокрема 4 статті опубліковані у фахових наукових виданнях України та 6 публікацій апробаційного характеру.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

1. Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України та міжнародних наукометричних баз:

1. Устік М.Є. Сучасні підходи до формування сталої екосистеми закладів вищої освіти. Актуальні проблеми економіки. 2023. №12.Том 2. (270/2). с.239-351. DOI: 10.32752/1993-6788-2023-2-270-239-351 (0,42 д.а.) (*Cabell's Directories; EBSCO host; EconLit; ABI/Inform (byProQuest), ERIH PLUS*)

2. Устік М.Є. Зарубіжний досвід сталого розвитку університетів. Актуальні проблеми економіки. 2024. №7 (277). С. 210-219 (0,42 д.а.). DOI:

10.32752/1993-6788-2024-1-277-223-229 (*Cabell's Directories; EBSCO host; EconLit; ABI/Inform (byProQuest), ERIH PLUS*)

3. Власюк Т.М., Устік М.Є. Сталий розвиток як парадигма діяльності сучасного університету. *Ефективна економіка*. 2024. №9. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.55> URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4674> (0,5 д.а.) *Особистий внесок здобувача: здійснено узагальнення основних аспектів сталого розвитку сучасних університетів та побудовано графічну модель взаємозв'язку між концепціями сталого розвитку, сучасного університету та соціальною відповідальністю університету (0,38 д.а.) (Index Copernicus, Google Scholar)*

4. Устік М.Є., Власюк Т.М. Вплив зовнішнього середовища на розвиток закладів вищої освіти. *Економіка і суспільство*. 2024. Вип. 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-155> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5414> (0,25 д.а.) *Особистий внесок здобувача: проведено PEST-аналіз впливу зовнішнього середовища на розвиток закладів вищої освіти України (0,12 д.а.) (Google Scholar, Index Copernicus, CiteFactor, Eurasian Scientific Journal Index (ESJI))*

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Устік М. Облікове забезпечення формування звітності зі сталого розвитку відповідно до стандартів GRI. *Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Черкаси, 25 жовтня 2019 р. Черкаси: ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. С. 377-379 (0,13 д.а.)

6. Устік М. Є. Covid-19 та його вплив на цілі сталого розвитку. *Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Черкаси, 19 листопада 2020 року. Черкаси: ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. С. 29-31 (0,13 д.а.)

7. Устік М.Є., Підвисоцька Л.Я. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах пандемії COVID-19. *VII International Scientific And Practical Conference «Challenges In Science Of Nowadays»*, Washington, USA, 26-28 November 2020. P.272-279 (0,33 д.а.)

8. Устік М.Є. SMART Campus в екосистемі сталого університету. *Scientific Achievements of Contemporary Society: збірник тез I Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Лондон, Великобританія, 15-17 серпня 2024 р. С. 436-439 (0,17 д.а.)

9. Устік М.Є. Екологічні та соціальні аспекти сталого розвитку закладів вищої освіти. *Економіка, фінанси, облік і право в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Орхус, Данія, 10 вересня 2024 р. С.31-33. (0,13 д.а.)

10. Устік М.Є. Шляхи переходу закладів вищої освіти на функціонування на засадах сталості. *Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці: матеріали XXI-ої Міжнародної наукової Інтернет-конференції*, Україна-Чехія, 27-28 вересня 2024 року. Київ: НАУ, 2024. С.31-34 (0,17 д.а.).

Теоретичні, методичні та практичні

Оцінка мови та стилю дисертації.

Застосована у роботі наукова термінологія є загальновизнаною, стиль викладення результатів теоретичних та експериментальних досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їх сприйняття та використання.

Рекомендувати дисертаційну роботу Устіка Микити Євгеновича на тему «Економічний механізм сталого розвитку закладів вищої освіти», подану на здобуття ступеня доктора філософії до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка.

Підпис А
засвідчую
Зав. КАНЦ

 Васько Анна
 Ю
 НЦ

Анна ОЛЕШКО